

Zitierhinweis

Pešek, Jiří: Rezension über: Jan Pelikán, *Novými cestami. Kosovo v letech 1958–1969*, Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2014, in: *Český časopis historický*, 2016, 2, S. 534–535, DOI: 10.15463/rec.935269094

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a–63a UrhG) zulässig.

Waicova studie se zaměřila prakticky pouze na přelom čtyřicátých a padesátých let, celé další období je v ní jen zmíněno. Studie, která pojednává o drastickém komunistickém pokusu o politizaci sportu, končí překvapivě sdělením, že od konce šedesátých let byli sportovci i funkcionáři mimo špičkovou úroveň apolitictví, na špičkové úrovni se pak stáhli do ulity soukromí, neovlivňovaného politickým systémem. Pamětník oné doby a čtenář tehdejších novin empiricky ví, že tomu tak nebylo – a vzhledem k formám financování sportu ani být nemohlo. Kolářův příspěvek o olympiádách pak nabízí pouhé chaotické vyprávění, zmateně kombinující informace o politických problémech, o významných úspěších československých sportovců, historky ze života sportu atd.

Publikované studie nemají metodu, nekladou si otázky, neřeší jasně definované problémy. Dobrý nápad komparativního sledování tří sousedících sportovních prostředí nebyl dotažen do konce: jakékoliv srovnávající vyhodnocení v knize chybí! To, co zbývá, je špatnou angličtinou napsaná populární informace o některých aspektech středoevropského poválečného sportu.

Jiří Pešek

Jan PELIKÁN

Novými cestami.

Kosovo v letech 1958–1969

Praha, Filozofická fakulta

Univerzity Karlovy 2014, 400 s.,

ISBN 978-80-7308-508-7.

Kniha předního odborníka na dějiny moderního Balkánu vyšla jen rok po syntéze Václava Štěpána o dějinách konstelace Jugoslávie – Srbsko – Kosovo. Vytýčila si užší téma: (podle autorova mínění) klíčo-

vý úsek jugoslávsko-kosovských dějin, tedy dobu zlomu ve vývoji této oblasti směrem k albánskému separatismu. Autor vyšel z rozsáhlých výzkumů archivních fondů ústředních výborů Svazu komunistů Srbska a Svazu komunistů Srbska – Svazu komunistů Kosova. Materiály z místa samého, tedy akta přístinského stranického archivu však byla dle Pelikána roku 1999 vyvezena do Srbska a pro výzkum zůstávají blokována. Pelikán pak na základě prozkoumání obsáhlého srbsko-stranického materiálu, doplněného soustavnou rešerší bělehradského deníku Politika a s oporou v srbské literatuře (albánskou autor nemohl z jazykových důvodů recipovat) popsal v jednotném chronologickém toku pouze průběžně očíslovaných kapitol děje v Kosovu ve sledovaném desetiletí. Jedinou výjimku představuje kapitola II. (s. 60–93), která je – na základě dobových úředních statistik – věnována sociální a civilizační situaci v Kosovu zkoumané doby.

Autor se netají tím, že nejen výběrem pramenů a literatury, ale i stanoviskem stojí na straně Srbů. Vytýká z této pozice Titově „oligarchické“ vládě, že postupně zcela zrovnoprávnila většinové albánské obyvatelstvo Kosova se Srby, a to do té míry, že správu provincie předala komunistickým funkcionářům albánského původu. Cílovou představou tehdejšího celostátního vedení komunistické strany byla modernizace oblasti, urychlení jejího ekonomického rozvoje a tím také integrace Kosova do Jugoslávie. „Přehlíželo se, že se tyto změny dějí na úkor kosovských Srbů, kteří byli stále více vystavováni projevům diskriminace ze strany většinového etnika.“ Výsledky nařízeného pokusu o modernizaci oblasti byly přitom podle Pelikána velmi problematické a rozhodně nepodnikly v kosovských

Albáncích touhu identifikovat se s Jugoslávií. Odpověď na otázku, proč tomu tak bylo, může čtenáři velmi dobře poskytnout snad právě druhá – „socio-civilizační“ – kapitola knihy: Pelikán v ní podrobně, snad až příliš deskriptivně, ale drasticky konkrétně líčí naprosto zoufalou situaci obyvatelstva země, zapomenuté Bohem i ústředním výborem: úřední (srbské) statistiky kreslí trvalý hlad, absenci lékařské péče, vysokou dětskou úmrtnost, nezaměstnanost, jen minimální rozvoj školství, velmi komplikovanou a pomalou emancipaci žen, kombinaci vlády strany a tradičních klanů, rezignaci státu na monopol soudní, policejní i politické moci... A (navzdory v úhrnu relativně velkým investicím) prokazatelné zhoršování situace obyvatelstva během vlastně velmi krátké zkoumané doby. Autor sám ovšem žádné závěry v podstatě nečiní. Jen opakovane připomíná antimodernost albánského a obecněji muslimského etnika, které lpělo na tradičních zvycích a formách života a na druhé straně skutečnost, že Titovo vedení strany a státu vždy znova rozhodovalo o Kosovu v podstatě bez opory ve znalosti reálného stavu této oblasti.

Knihy nekončí vyhodnocením a interpretací dílčích závěrů rozsáhlého výzkumu. Místo toho Pelikán podává výhled do sedmdesátých let 20. století. Publikace, uzavřená soupisem pramenů, literatury a jmenným rejstříkem, je plná zajímavé fakticity, namáhavě vydobyté z ohromného množství svým způsobem exkluzivního materiálu. Čtenář by ale od zkušeného historika očekával jasnější interpretaci předpokladů i komplexnější než jen stranické vysvětlení klíčových momentů tragického kosovského příběhu.

Jiří Pešek

Ondřej ŽÍLA

„Jedna si jedina moja domovina?“

Etno-demografické proměny Bosny a Hercegoviny v letech 1945–2013

Praha, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy 2014, 412 s.,

ISBN 978-80-7308-523-0.

Disertace, věnovaná etnickým a populačním proměnám Bosny a Hercegoviny v poválečných takřka sedmdesáti letech je založena na důkladném a rozsáhlém pramenném výzkumu, jakož i zvládnutí ohromného konvolutu odborné literatury. Jde o analytický výzkum tří pro tuto zemi konstitutivních národů v perspektivě, v první části knihy sahající od roku 1945 do počátku občanské války v roce 1991. Autor přitom sledoval především ty oblasti Bosny a Hercegoviny, v nichž v generaci před rozpadem Jugoslávie (tedy v letech 1971–1991) došlo k nejvýraznějším populačním, resp. etnickým změnám. Tam totiž poté za války došlo i k nejbrutálnějším pogromům a masovým vraždám. „Demografická dynamika, tj. početní růst Muslimů a úbytek Srbů, sama o sobě netvořila rozbušku konfliktu, nicméně přispěla k eskalaci etnického napětí a rozpoutání války.“

Druhá část knihy sleduje období po občanské válce. Konflikt sám a jeho hrůzný průběh je tak z práce eliminován. Autorovi šlo spíše o prozkoumání a vysvětlení podmínek a důsledků etnických čistek, k nimž došlo v jeho rámci. Žila se v tomto kontextu (za podmínek absence poválečného sčítání lidu) snažil různými metodami určit a ověřit počet obětí masakrů a definovat rozsah nucených migrací. Na základě terénního šetření, provedeného v letech 2009–2013, a zpracování primárních úředních zdrojů i aktuální sekundární literatury se poté

